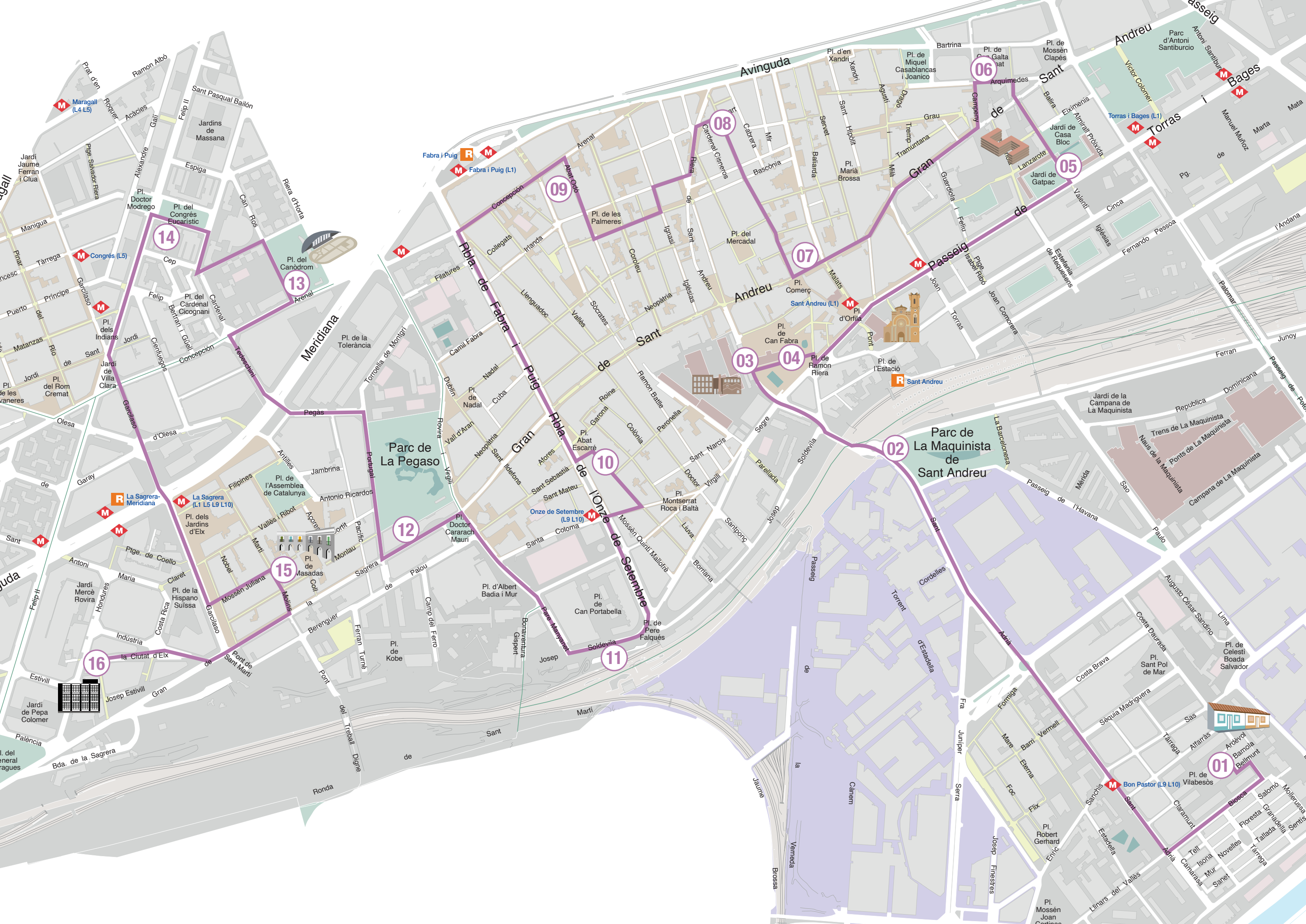

ITINERARI
**PATRIMONI
INDUSTRIAL
I ARQUITÈCTONIC**

ITINERARI PATRIMONI INDUSTRIAL I ARQUITÈCTONIC

Els setze punts d'interès que integren aquesta proposta ens faran participants del passat obrer del districte, les grans indústries andreuencques, les condicions de vida a l'època i les formes d'associacionisme obreres. Al mateix temps, podrem conèixer l'altra cara d'alguns d'aquests espais industrials, transformats en icones de la innovació artística i cultural per tal de satisfer noves necessitats nascudes de la realitat actual i amb una mirada atenta al futur. Paral·lelament descobrirem testimonis andreuencs de l'urbanisme i l'habitatge de la primera meitat del segle XX.

1 CASES BARATES DEL BON PASTOR – MUHBA BON PASTOR

Barnola, 22

Per tal de realitzar els immigrants vinguts a la ciutat arran de l'Exposició Universal de 1929 i la construcció del metro, el Patronat de l'Habitatge va edificar quatre grups de Cases Barates a la perifèria de la ciutat. Un dels més aïllats fou el de Bon Pastor, anomenat Milans del Bosch, un grup de 781 habitatges d'una planta, en carrers no urbanitzats, la majoria sense aigua ni llum i amb una superfície que, en la majoria de casos, no superava els 40 m². El 2010, per iniciativa de l'Associació de Veïns i Veïnes del Bon Pastor, es va iniciar el projecte museístic Cases Barates que vol reflectir la memòria de la història de l'habitatge a Barcelona durant el s. XX mitjançant la museïtzació de 10 cases d'una illa de les cases barates d'aquest barri obrer.

2 ANTIGA FÀBRICA LA MAQUINISTA

Ferran Junoy, 1

A Sant Andreu, entre el 1917 i el 1993, la Maquinista Terrestre i Marítima va crear maquinària industrial, motors dièsel per a vaixells, locomotores de vapor, i tota mena de peces per a tots els sectors industrials. L'estació de França i el mercat de Sant Antoni figuren entre les seves obres més cèlebres. A l'espai que va ocupar la fàbrica, hi trobem el parc de la Maquinista, on és possible veure-hi la roda de transmissió de la primera màquina de vapor que es va fer servir a la fàbrica.

3 RECINTE DE FABRA I COATS

Sant Adrià, 20

Aquesta antiga fàbrica de filatures de façanes de maó massís, grans finestres i portals d'arc de mig punt va ser una de les més destacades del pla de Barcelona. Tot i que va començar a funcionar a finals del segle XIX, va adoptar el seu nom definitiu l'any 1903, quan el català Camil Fabra va fusionar el seu patrimoni industrial amb el dels escocesos Coats. La que fou una de les fàbriques tèxtils més importants de Barcelona ha estat reconvertida en un espai per a la creació, la cultura, la història i l'educació. El recinte de la Fabra i Coats també acull el Centre d'Interpretació dels Tres Tombs de Sant Andreu, el Casal de Barri de Sant Andreu, l'Escola Bressol Municipal La Fioladora, l'escola Can Fabra i diverses entitats.

4 CAN FABRA

Segre, 24-32

L'antiga fàbrica del Rec, construïda a finals del segle XIX i integrada el 1916 en el nucli fabril de la Fabra i Coats, s'ha reconvertit en un centre innovador, obra clau en la impulsó cultural i artística del districte. Acull un centre cultural, la biblioteca Ignasi Iglésias i el Taller de Músics Escola Superior d'Estudis Musicals. Davant de l'edifici trobem la font cibernetica, que incorpora música a l'espectacle d'aigua i llums en moviment.

5 CASA BLOC

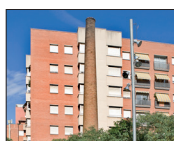
Passeig Torras i Bages,
85-105

Símbol de l'arquitectura racionalista a Barcelona, promoguda per la Generalitat de Catalunya durant la Segona República, va ser projectada per integrants del GATCPAC (Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània). Fou un projecte social molt innovador en el seu moment, ja que suposava la integració, en l'entorn urbà, d'habitatges funcionals concebuts com a allotjaments mínims estàndard per a obrers, que fins aquell moment havien viscut a les barraques de la perifèria urbana.

6 XEMENEIA DE CAN GALTA CREMAT

Campeny, 20

Xemeneia de l'antiga fàbrica dels germans Mateu, coneguda com a Can Galtà Cremat. La fàbrica, especialitzada en l'elaboració de llana i cotó, va entrar en funcionament el 1896. De l'antiga fàbrica modernista només en queda la xemeneia de maó cuit a cara vista. Presenta una base en forma de paral·lelepípede, coronada amb una petita cornisa, que suporta la xemeneia cònica.

7 COOPERATIVA L'ANDREUENCA

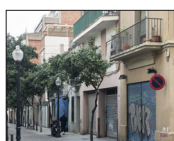
Gran de Sant Andreu, 263

Va ser la cooperativa obrera de consum més important de Sant Andreu i la més col·lectivista. Durant la seva llarga vida (1879-1979), va obrir una segona seu al carrer Solidaritat, avui Rubén Darío, i va arribar a utilitzar moneda social pròpia. Posseïa una caixa mutualista per a malaltia i cobria la pensió de vellesa, el subsidi d'invalidesa i el de maternitat. Editava un butlletí mensual i tenia secció infantil, coral i joventut cooperativista.

8 COOPERATIVA LA CONFIANÇA ANDREUENCA

Pons i Gallarza, 103

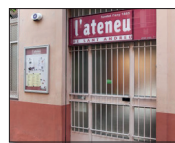

Va fundar-se l'any 1896 i va funcionar fins al 1939. Fou una cooperativa mitjana que va arribar a les 300 famílies associades. El 1913 va ingressar a la Societat Cooperativa de Farmàcies Populars, i el 1916 a la Cambra Regional de Cooperatives Catalano-Balear, l'òrgan federatiu de l'època. També va formar part de

la Unió de Cooperatives per a la Fabricació de Pastes per a Sopa. El seu grup cultural va formar part de l'Associació Cultural Cooperativista.

9 ATENEU OBRER DE SANT ANDREU DE PALOMAR

Abat Odó, 71

Va fundar-se el 1885 amb l'objectiu de formar els obrers i els seus fills. L'Ateneu educava nois i noies, oferia un ensenyament de prestigi a nivell artístic, intel·lectual i físic, formava els obrers en sortir de la fàbrica i oferia una àmplia oferta d'activitats culturals. La primera seu va situar-se al carrer Gran de Sant Andreu. L'any 1911 l'entitat va traslladar-se a la Torre Parellada, desapareguda en obrir-se el carrer de l'Abat Odó. Finalment el 1933 l'Ateneu va estrenar nou edifici, obra de l'enginyer Miquel Vinyes i Govern, al carrer Abat Odó, seu actual de l'Ateneu.

10 COOPERATIVA LA GUARDIOLA FAMILIAR

Borriana, 54-56

Petita cooperativa de consum que va estar en funcionament del 1899 al 1939. Ocupava un edifici de tres plantes i va tenir un màxim de 30 famílies associades. El 1914 la cooperativa va participar en la campanya de defensa de les Farmàcies Cooperatives, sorgides per tal de facilitar l'accés de les classes populars a medicaments econòmics.

11 CAN PORTABELLA

Virgili, Josep Soldevila,
Pare Manyanet i Rambla
Onze de Setembre

Va ser una de les fàbriques més importants de Sant Andreu. Avui dia només en queda la xemeneia, al carrer Josep Soldevila, el palauet de l'amo, al carrer Virgili, i un dels antics carrers amb llambordes. Can Portabella, dedicada al filat de lli, va instal·lar-se a Sant Andreu el 1874. L'any 1884 Portabella va fusionar-se amb els industrials Fabra, i la fàbrica va acabar sent adquirida per la companyia belga Société Lanière Barcelonaise. A mitjan segle XX la fàbrica va tancar, i les naus van ser ocupades per petites empreses, fins que l'any 1996 es va projectar la construcció de 300 habitatges als antics terrenys de Can Portabella.

12 ANTIGA FÀBRICA PEGASO / HISPANO-SUIZA

Gran de la Sagrera,
179-197

A la Sagrera, la Hispano-Suiza, nacionalitzada l'any 1946 i reconvertida en ENASA, va deixar una petjada considerable en la història del barri i en la vida de molts veïns que van treballar-hi. D'aquesta fàbrica van sortir els automòbils de luxe i de competició de la marca Hispano-Suiza, i, posteriorment, els famosos camions Pegaso. Només queden en peu la portalada del carrer Gran de la Sagrera, que dona accés al parc de la Pegaso, i l'antic edifici d'oficines, destinat actualment a equipaments del barri.

13 CANÒDROM

Concepción Arenal, 165

Antoni Bonet Castellana va projectar l'edifici del Canòdrom l'any 1962. Considerat com un dels millors exemples del funcionalisme català, s'hi van dur a terme curses de llebrers fins al 2006. L'edifici es va rehabilitar i actualment acull l'Ateneu d'Innovació Digital i Democràtica, que és un laboratori ciutadà entorn de les tecnologies i la democràcia.

14 “VIVENDES” DEL CONGRÉS EUCARÍSTIC

Plaça Congrés Eucarístic

El bisbe de Barcelona, Gregorio Modrego, alertat per la dramàtica situació de la immigració arribada a Barcelona, i amb la voluntat d'eradicar el barraquisme, va estimular la construcció d'habitatges dignes per a les classes modestes, arran de la celebració del XXXV Congrès Eucarístic Internacional a Barcelona. Es va propugnar un model d'habitatge que incorporés nombroses zones verdes, ventilació creuada i assolellament òptim, bandejant el model d'illa tancada típicament barceloní. La introducció de l'illa oberta o semitancada, propi de moltes ciutats europees, permetia la incorporació de serveis, jardins i instal·lacions esportives. El projecte presentat l'any 1952, i aprovat l'any següent, va veure la col·locació de la primera pedra el 1953 a la cantonada del carrer Felip II amb la plaça del Congrès Eucarístic.

15 COOPERATIVA LA FLOR DE MAIG - SUCURSAL NÚM. 7

Martí Molins, 10

Va ser una de les cooperatives més potents de Catalunya, amb diverses sucursals. La de Sant Andreu va obrir les seves portes l'any 1902. Va defensar valors de solidaritat i ajuda mútua, per la qual cosa va crear nombroses ajudes, com les d'auxili per a la vellesa i per a la població impossibilitada per al treball. També va obrir escoles nocturnes per adults i va organitzar activitats lúdiques, teatrals i culturals.

16 NAU IVANOW

Hondures, 28

En origen va ser una fàbrica de pintures projectada per l'arquitecte Jordi Figueres i aixecada l'any 1967 per encàrrec de l'empresari Victor Ivanow. L'edifici resultant, amb façana de vidre i coberta ceràmica a la catalana, va acollir posteriorment empreses del sector tèxtil. El 1997 l'arquitecte i fotògraf Xavier Basiana va comprar l'edifici i va reconvertir-lo en un espai de difusió de la cultura contemporània. Actualment la Nau Ivanow funciona com a Fàbrica de Creació de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona. Especialitzada en arts escèniques, ha esdevingut un espai de trobada entre ciutadania i artistes, mitjançant propostes culturals innovadores i de qualitat.